

Abonnement pour un an

300 piastres

Edition spéciale 500 ptrs.

Adresse:

"IDJTIHAD," Constantinople

Téléph. St. 865

XXII ème ANNÉE

1926, 1 Décembre No217

اجتہاد

IDJTIHAD

علمی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آبوغان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]

تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون

۳ ، اعلا کاغدایسی ہ لیرادر .

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتہاد ٹہوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی ایکینجی سنہ

نومرو ۲۱۷-۱ کانون اول ۹۲۶

• اولديك كون •

اولديك كون باغچهلر قاره ياسار باغلامش
كلر آرتق آچامش، ياخود سياه آچشدر ..
او سوديك لالهلر، سنبلر چوق آغلامش،
بابلر هيچ اوتتمش كوز ياشلر صاچشدر ...

كيجهك چيچكلى كى قارشيمده طوران؛
اوستنه چيكر دوشن آلا كوزلك صولدى ..
تسلير آرايان يهوده شفا صوران .
دوداقلرك اوستنه شيمدى بوچكر دولدى ...

هر ساعت قانلر صيزان آتشمك دردلى قلى
كوكلردن قىرله سوزولن بر نور آزار ..
ياوروسنى يوادن دوشورن بر قوش كى،
بوشاغه قوللر آچار، چينچير بر فچره قادار ...

جهان، جهان آرام سكا بكنر بر قىزى،
قالامش سندن بر ايز بويرلده هديه ..
اى صوكسز سارلك نوري سونمش ييلديزى
يهوده نياز ايدر، ايلكرم كلسين ديهه ...

أوت اوكون باغچهلر قاره ياسار باغلامش
كلر آرتق آچامش ياخود سياه آچشدر .
او سوديك لالهلر، سنبلر چوق آغلامش،
بابلر هيچ اوتتمش كوز ياشلر صاچشدر ...

قاضى كوى: ۲۷ كانون اول ۹۲۵

صالح نكى

اداره ايدن آرزوسى اللهك آرزوسى اولور . بر شاقجى
كمال اصابته ديوردى، كه «حقيقى دين حكمدار وجلادك
طرفدار اولدقلى ديندر» حكمدارلر وجلادلر اوزون
مدت (روما) نك الهلرينى خريستيانلرك اللهه قارشى
محافظه ايتمشدرلر. خريستيانلرك اللهى ايمپراطورلرى،
عسكرلرينى وجلادلرينى كندى طرفه جلب ايتديكندن
روما الهلرينك آيننى اورتهدن فلديردى . (محمد) ك
اللهى، خريستيانلرك اللهنى، وقتيله اشغال ايتديكى
ملكسترك بيوك بر قسمندن طرد ايتدى .

آسيانك شرقى قسمنده بك معمور، بك بركتلى
اهالىسى چوق و حكيمانه قانونلرله اداره اولونور، بك
واسع برخطه واردركه كندهش فاتحلىر بيله بوقانونلرى
حرمتله قبول ايتمشدرلر . بو (چين) در. تهلكلى عد
اولوناراق طرد ايديلن خريستيانلق مستتنا اولاراق،

عقل سليم

— كچن نسخه لر ن بعد —

ياخود دائما ير يوزينك قوتليرينه اك موافق اولان
اجتهادلره طرفدار اولديغنى درميان ايدر، والحاصل قوتلير
تبديل فكر ايتك هوسنى اظهار ايدر ايتمز الوهيت دخى
سيستمى دكيشديرير.

اجدادينك صنم پرستلكندن اوصانان بر ماقصصار
Macassar قيرالى، بر كوفى صنم پرستلك دينى ترك
ايتك فكرنده بولوندى. حكمدارك هيئت استشارهسى
خريستيان علماسنى مى يوقسه مسلمان علماسنى مى دعوت
ايتك موافق اولديغى مسئلهسى اوزون مدت مذاكره
ايتدى. هرايكى ديندن هانكيسنك داها اياي اولديغنى تعيين
ايتك امكانسزلى قارشيسنده هرايكى دينك مرخصلرينى
عنى زمانده دعوت ايتك وهانكى دينك مرخصلرى
داها اول كليزسه اودينى قبول ايتك قرار كير اولدى .
روزكارلره حاكم اولان [يعنى مرخصلرى كتيره جك
يلكن كيليرنى يوروتن روزكارلرى سوق واداره ايدن]
اللهك بوتأخر و تقدم ايله مراد الهيسى بالذات ايضاح
ايتش اولاجنده تردد ايديلهدى .

(محمد) ك مرخصلرى دها چابوق داورانمش و داها
اول واصل اولمش بولوندوقلرندن، قبال وقومى، درميان
اولونان دينه يعنى اسلام دينه كيرديلر و تأخرله كلن
(عيسى) نك مرخصلرى وقت وزمانيله واصل اولمالرينه
مساعد اولمايان الهلرينك قصورى يوزندن قوغولديلر [۱]
الله، اقوامك دينلرينى تصادفك تعيين ايتمه سنه
بديهى بر صورتده راضى اوليور ديمكدر .

احكومت اجرا ايدنلر، اولياي امور صورت دائمه ده
اقوامك دينلرينى تعيين ايدرلر. حقيقى دين هيچ بر زمان
حكمدارك ديندن باشقا بر دين دكلدر؛ حقيقى الله تعبد
اولونماسنى حكمدارك ايسته ديكي اللهدر. راهبلك حكمدازى

[۱] Paris ده 1688 وضع ايدلمش اولان Des-
cription historique du Royaume de Macassar.
عنوانلى كتابه باقىز .

ظالم ناظر لر ، فاسق ماینجیلر ، حسابسز مختلسلر ، وجدانسز حاکم ، زانی لر ، چاقینلر ، فاحشه لر ، خرسز لر و ، نه برمنتقم و مکافاتکار اللهک ، نه جهنم عقوباتنک نه جنت حظوظاتنک موجودیتده بر آن شبهه ایتمهش اولان هر نوع یالاجی و دولاندیر یجیلر کورولور .

انسانلرک بر چوقلری ایچون فائدهسز اولماقله برابر ائمه دین ، مذهبلرینه تابع اولانلرک نظرندۀ اولومی مدھش کویسترمیه چالیشمشلردر . زاهد خرسیتانلر کر منطق اولای بیلسلر دی ، بتون حیاتلرینی آغلماقله کچیرر ومتعاقباً واک مدھش دهشت و خشیتلر ایچنده اولورلردی . «غضب» الهک نچه سنه دوشمهک دهشتلی و کندی

سلامتی انسانک خوف ورعشه ایله تحصیل ایتمه سی لازم کلدیکی « هر لحظه کندیلرینه تکرار ایدیلن بدختلر ایچون اولومدن ده قورقونج نه واردر ؟ بونکله برابر بزه تأمین اولونورکه خریستیانک اولومنده ، غیر مؤمنک محروم اولدینی برتسلی نامتناهی واردر . بزه دیورلرکه ایی خریستیان کتب استحقاق ایتیه غیرت ایتدیکی بر سعادت ابدیهک قوتلی امیدلری ایچنده تولور ؛ فقط بالذات بوقوتلی امید دخی شدید بر الهک نظرندۀ جزایه لایق برتکبرد کلیدر ؟ اک بیوک اولیانک بیله محبتی ، غیظی و ایلور اولدوقلرینی بیلمه لری لازم کلزمی ؟ راهلر ، خوجهلر ، خاخالرکه بزى جنتک حظوظاتی امیدیه تسلیه و اوآشاده ، یالکزر او آشاده جهنمک عقوباتنه کوزلریکزی قاپایورسکر ! اسملریکزی و اسملریکزی کتاب هیانده [لوح محفوظده] مسطور

کورمک امتیازینه ، سوله یلک باقلم نائل اولدیکزمی ؟

بحث 129 - اهتمام قارشی دینه اک قونز

مانعدر .

انسانلرک احتراصات و منافع حاضرده سنه قارشی کیمسه نک حوصله سنک آلمادینی برمه تافیزیک [مابعد الطبیعی] براله حقنده مظلم فکیرلری ، بر حیات اخروینک اینانیماز عقوباتی ، حقنده انسانک هیچ بر فکری بولونمایان بهشتک حظوظاتی تقابل ایتدیرمک حقیقی موجوبیتلری [Réalité] لری خیاللرله چور و تمک ادعا سنده بولونماق دکلیدر ؟ انسانلر ، اللهلری حقنده مهیم و مشوش فکیرلردن باشقا بر شیئه ، هیچ بر شیئه مالک اولمامشلردر ؛

بوراده اهالی ایسته دیکلری خرافه لره تابع اولورلر ، «ماندارن» Mandarin لر یا خود حاکم انامی دینک صاحب الغنی چوقدن آکلماش ، او یانمش اولدوقلردن بودینه ، یالکزر Bonze دینلن راهلرک بوندن استفاده ایدهرک دولتک سکون و امنیتنی اخلاص ایتمه لرینه دقت ایچون مشغول اولویورلر . بونکله برابر قدرت فاطره نک کندیسینه یاپیلان عبادتله رئیس لری پک آز علاقه دار اولان بر ملت نه واحساننی دریغ ایتدیکی کورولمز . چینلر ، بالعکس ، دینک تقریق ، تخریب ایتدیکی واکثریا احراق ایتدیکی بر چوق ملتارک غبطه لرینه شایان بر حضور و سعادتدن متنعدرلر .

حقلی اولاراق ، خلقک دلیلکلری ، بدلالقلری قالدیرلماق دوشونوله مز ؛ فقط خلقی اداره ایدنلرک [یعنی اولیای امورک ، زمامدارلرک] دلیلکلرینک ، بدلالقلرینک تداوی ایدیله سی مراد اولونه بیلیر ؛ اوزمان بونلر خلقک دلیلکلرینک تهلمکی اولماسنه مانع اولورلر . حکمدار و عسکرلر کندی طرفنده اولدینی زمان و آنجا ق اوزمان خرافه ، غدار و خونخوار اولور . بر مذهب و یا بر فرقه دینک حامیسی اولان هر حکمدار ، عمومیتله ، دیگر مذهبلرک ، مستبدی اولور وبالذات کندیسینی مملکتلرینک آسایشنی اخلاص ایدر .

بحث 128 - دین ، اضمرد و فضیلت ایچونه هیچ لازم دکلدر .

بزه لایق قطع تکرار اولونور (و معقول بر چوق کیمسه لر نهایت اینانیرلر) که دین انسانلری ضبط ایتمک ایچون لازمدر ، اونسز ، اقوام ایچون ضابطه بولونماز ؛ اخلاق و فضیلت دینه صیقی بر صورتده مربوطدر . « بزه الله قورقوسی عارفلکک ابتداسی [۱] آخرت قورقولری ، موجب سلامت قورقولردر و انسانلرک احتراصلرینی ضبط ایتیه مخصوصدر . » دینه باغیرلر . دینی فکیرلرک مفید اولدینی حقنده کی اعتقادی تارمار ایتمک ایچون کوزلری آچاق اک زیاده دینه منقاد اولان ملتارک اخلاقلرینک نه مرکزده اولدینی نظر تدقیقندن کچیرمک کافی در . بوملتلرده مغرور مستبدلر ، تضییقکار ، [۱] « رأس الحکمة مخافة الله » ک تام مقابلیدر .

عمر خیامك يكي رباعياتي

هندستانده كاشي « كوزجي » شهرندن (مورنينغ پوست) غزته سنه اشعار اولونيور :

هندستانك « سيند » قسمنده « سهوان » شهرنده اسكي بر بنانك تعميري اثناسنده كشف اولنان ال يازمه سي بر كتاب ايران شاعري عمر خيامك حياتنده يكي بر صفيه آچقده در .
واثر شمدني يه قدر خيامك غير معلوم رباعياتي محتويدر « سهوان » شهرنده كي اسكي بر بنانك تعميري اثناسنده حفریات اجرا ايديلير ايكن ير آلتنده بر دمير صندوق بولونشددر .
قيرلديني زمان ايچنده ال يازمه سي بر كتاب ايله بعض طب كتابلري كشف ايدلشددر . ال يازمه سي كتاب عمر خيامك خط دستيله يازلشددر .

موي اليه « سعيت » ده سياحت ايدرايكن بو كتابي ترك ايتيش تحت محافظه يه آلمشددر .

عمر خيامك يكي رباعياتي بدبينانه بر لسانده يازلمش اولوب « سعيت » حواليسنك اسكي تاريخنه عائد بر چوق وقوعاتدن عاجشددر . ايران شاعر اعظمي بورباعياتنده (ايندس) هرينك طغيانندن و باعث اولديني خسارات عظيمه دن بحث ايدهرك ديوركه :

« نهر ساحلي يوزلرجه سنه دنبري كهرمكده در » عمر ك سياحتي اثناسنده « سعيت » دولتك نجم اقبالنك غروبه باشلاديني بو رباعياتدن آ كله شيليور . چونكه موي اليه رباعياتنك برقمنده ديوركه :

« اسكندر ومديان نره يه فرار ايتدي ؟ » شاعر ك « مديان » دن بحث ايتسي « سيت » ك بيوك فاتحارندن برينه اشارتدر . لكن بوذاك ماهيته هنوز تدقيقات تاريخيه اريشه مەمشدر .

(مورنينغ پوست) بالاده كي تلغرافنامه يه شو معلوماتي علاوه ايتشددر . عمر خيام ۱۲۳۳ تاريخنده ايرانده مستقراضي جوارنده (ييشاپور) ده وفات ايتشددر .

موي اليه ك شمدني يه قدر (سينه) ده سياحت ايلديكي معلوم دكلدي . مع هذا (سهوان) شهر ي اونه دن بري ايران ايله علاقه دار بر يردر از جمله ايران منطقه سندن شيخ عثمان مرواندينك نام ديكر ي قلندر لان شهبازك صوك محل استراحتي سهوان شهريدر . موي اليه ۱۲۷۲ تاريخنده بوراده وفات ايتشددر . بونك تره سي كوشدن قبه ايله مستورددر . هر سنه ايرانيلر بردفعه بوشيك نامنه مراسم مخصوصه اجرا ايدرلر .

انسانلر الهي ، تعبير جائز ايسه آنچاق بولوطلرده كورورلر ؛ يالكنز قتالق ياقاق آرزو ايتدكلري زمان اوئي اصلا دوشونمزلر . حرص جاه ، ثروت ويا خود حظوظات دعوت ويا تحريك ايتديكي وقت الله ده ، تهديدلري ده ، وعدلري ده كيمسه يي طوتماز . انسان ايچون بو حياتك شتوني اويله بر درجه قطعيته ومحققته مالك دركه اك قوتلي ايمان حيات آخرتك شتونه اصلا بو قطعيت ومحققتي ويره مز .

مبحث 131 - ديه هيج شهر بوق ، عميل ايتدكلريني سويلدكلري الله كيبي اكتر باظالم و ضرر ايتدكلر اولاده ديني آنجا اسيرلريني دهازياده هيو ايتدكلر زمان زنجيرلري ايچنده دها قولاي يوب بومانه ايجوره ، استعمال ايدره حكمدارلر اك اهتراسلرينه قارشى دها مؤثر بر كم ، دها مؤثر بر مانع دكلر .

زه ديورلر ، كه « حكمدارلر اك اهتراسلرينه قارشى يكانه حاكم ، يكانه مانعه خدمتي كورن بر الله فكيري اولسون براقيكز قالسين » فقط حق الانصاف سويلنسين .
عموميتله ، اللهك نماينده لري اولدوقلريني سويله ين حكمدارلر ك روحى اوزرنده بواللهك قورقوسنك حصوله كتيرديكي تاثيراتي حيرائيله كوره بيليرمي يز ، بو تاثيراتي بكه نه بيليرمي يز ؟ قويه لرينه باقيليرسه « اوريش نال » ي حقنده نه حكم ويريلي در : (يعنى اللهك قويه لري اولدوقلريني سويله ين قراللره ، حكمدارلره نظراً اللهك كنديسي حقنده نه حكم ويرمه لي !) [*]

في الحقيقه حكمدارلر ، اللهك نماينده لري ، يريوزنده اللهك قائم مقاملري اولدوقلريني سويله يورلر . فقط كنديلرندن دها ذي قدرت بر خداوند قورقوسي قدرت فاطره طرفندن يداهتاملرينه توديع اولونان اقوامك رفايله جدى بر صورتده مشغول اولمايه اولنري مجبور ايديورمي ؟

[مابعدى كلهك نسخه لده] راقب مرليه

[*] بزم شاعرلر مردن بري غالباً از ميرلى على شفيق بك اوتوز سنه اول شوبيتي بركون بكا او قوموشدى :
بوق يوزنده نور يزدان اوزكه ظل اللهيدر ؛
كولكه سي بويله يسه اللهك ، ناصل اللهيدر !

حمایه اطفال جمعیتی

بونووه ملتومه يارديم بكار

مرکز عمومىسى آنقره ده در

ميرده شعبه لري واردر .